

Koelterminal operationeel, nieuw vliegveld in aanbouw

Dubai: logistiek centrum voor agroproducten

Als er in Nederland wordt gesproken over groeimarkten voor de exporterende agribusiness, dan gaat de aandacht veelal uit naar regio's in Midden- en Oost-Europa of Zuidoost-Azië. Relatief weinig aandacht wordt geschonken aan het Midden-Oosten, maar dat is ten onrechte. Het emiraat Dubai wil in de Arabische Golfregio hét logistieke centrum in de versketen worden.

Hoewel de Golfregio qua bevolkingsomvang bescheiden is, voorspelt de WTO dat de regio economisch gezien de op één na snelst groeiende regio van de wereld zal zijn. Het Midden-Oosten is voor zijn voedselvoorziening bijna geheel afhankelijk van voedselimporten. Koeweit zelfs voor 100% in 2006 en een land als Egypte nog altijd voor zo'n 30%.

Het emiraat Dubai – één van de zeven emiraten die samen het land Verenigde Arabische Emiraten vormen – is vast van plan zich te ontwikkelen tot hét regionale distributiecentrum voor het Midden-Oosten en de omliggende regio's. Meegerekend worden het Indiase subcontinent, de GCC-landen (Gulf Cooperation Council: Arabische Golfregio), de rest van het Midden-Oosten en Noordoost-Afrika.

In Dubai groeide de handel in buitenlandse levensmiddelen over de periode 2000-2005 met 30% per jaar. De rond 220 actieve bedrijven uit Dubai in deze sector hebben een gezamenlijke omzet van 1,6 miljard euro per jaar. 60% hiervan bestaat uit import, 20% uit export en nog eens 20% uit re-export. Het belang van deze logistieke functie heeft ook gevolgen voor economische activiteiten in Dubai zelf. Vijf van de zeven grootste *shopping malls* ter wereld staan in Dubai en de bezettingsgraad van de hotels is er

90%. Tegen 2008 zullen er 40 nieuwe vijfsterrenhotels in Dubai zijn bijgekomen, met in totaal 18.000 kamers.

De voorziene verdubbeling van de bevolking naar 3 miljoen inwoners in 2015, maar ook de plannen voor een grote 'cultuurstad' in de VAE-hoofdstad Abu Dhabi, zullen bijdragen aan een eetcultuur met alles erop en eraan. De groei van de franchisector in het Midden-Oosten bedroeg in 2005 circa 27%. De sector had toen een omzet van rond 10,4 miljard euro. Fast food nam daarvan 40% voor zijn rekening. 45% van de voedselconsumptie in de Golfregio geschiedt buitenshuis. De importwaarde van voedsel in de VAE bedroeg in 2006 circa 2,3 miljard euro; deze groeit de laatste jaren met 10% per jaar. De totale voedings- en genotmiddelenmarkt in de VAE kende in 2006 een omvang van 4,1 miljard euro. Dat deze ontwikkelingen ook gevolgen heeft voor de handel en import van levensmiddeleningredienten, is te lezen in de special van dit blad.

Ontwikkelingen in de logistiek

Sinds vorig najaar is in Dubai een nieuwe koelterminal operationeel, die op dit moment nog vooral bloemen verwerkt. Met steun van onder andere Nederlandse deskundigen is deze terminal gerealiseerd bij het bestaande vliegveld. De huidige capaciteit is

18.000 ton verse producten per jaar. Bloemen uit de productiegebieden in Afrika (Kenia) en Azië (Vietnam) worden hier gekoeld opgeslagen en geëxporteerd naar afnemers over de gehele wereld. Het concept wordt momenteel uitgebreid naar andere versproducten, waaronder levensmiddelen. De terminal zal in de nabije toekomst worden ingezet voor de logistiek van alle gekoelde transporten die via Dubai verlopen. De wens om een belangrijke speler te worden in de logistieke versketen lijkt dus reëel.

De hoge olieprijs en de huidige economische *boom* in de Golfregio deden in 2006 samen de overslag van het havenbedrijf Dubai Ports World (Dubai, Jebel Ali, Fujairah en Abu Dhabi) stijgen met 17%. Marktanalisten voorspellen dat het bedrijf de komende vijf jaar met dubbele groeicijfers mag rekenen. Dubai Ports World heeft onlangs P&O overgenomen. Het is daarmee een zeer belangrijke logistieke dienstverlener in de wereld geworden.

Het belangrijkste groeipotentieel ligt in Jebel Ali, waar gewerkt wordt aan een logistieke verbinding tussen de haven en de in aanbouw zijnde nieuwe luchthaven. Deze luchthaven moet in 2009 worden opgeleverd en wordt de grootste ter wereld, met 120 miljoen passagiers en 12 miljoen ton vracht

‘Kansen voor export producten, machines én mensen’

per jaar. (Ter vergelijking: Schiphol vervoert nu 44 miljoen passagiers en 1,4 miljoen ton vracht en is daarmee nummer vier in Europa.) De stad die rondom dit nieuwe vliegveld wordt ontworpen moet circa 1 miljoen inwoners gaan huisvesten.

Ontwikkeling Gulfood

In het kielzog van de logistieke functie van Dubai ontwikkelde zich de levensmiddelenbeurs Gulfood, die begon in 1987. Vorig jaar is Gulfood overgeschakeld van een tweejaarlijkse naar een jaarlijkse beurs. In 2005 telde de beurs 1.730 deelnemende bedrijven uit 59 landen, met 36 nationale paviljoens en 29.100 zakelijke bezoekers uit 127 verschillende landen, waarvan 74 % uit het Midden-Oosten. Deelname groeide dit jaar 40% ten opzichte van 2006. Er werden zo'n 40.000 bezoekers geregistreerd en het vloeroppervlak bedroeg 50.000 m². Nederland was aanwezig met 26 bedrijven.

Parallel aan de beurs werd een conferentie over voedselveiligheid georganiseerd. Hier werd aangekondigd dat de GCC Standardi-

zation Organization (GSO) de harmonisatie van de GCC-normen op het gebied van voedselveiligheid en -kwaliteit en de technische regelgeving daarover in de lidstaten zal versnellen. Ook werd vastgesteld dat deze normen en regelgeving gebaseerd worden op de Codex Alimentarius, WTO-afspraken en ISO 22000. De VAE streeft ernaar om in lijn met de EFSA een eigen risico-analysesysteem te ontwikkelen.

Kansen voor Nederland

Waar liggen volgens de LNV-Raad te Abu Dhabi, Gerard de Vent, nu precies de kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven?

“Voor de gehele regio gaat het om export in de breedste zin van het woord: producten, machines én mensen. De vraag naar kennis van de logistieke keten (vervoer, opslag, distributie) van levensmiddelen zal sterk groeien. Ook zal er in de verssector worden geïnvesteerd in productiefaciliteiten, zoals in de tuinbouw. Recent ondernamen wij een zogenoemde *hortimission* naar Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, waaruit vele aanknopingspunten voor de

Vijf van de zeven grootste shopping malls ter wereld bevinden zich in Dubai.

Nederlandse agribusiness naar voren zijn gekomen.” Export dus, waarbij behoefte is aan zo ongeveer alle voedingsmiddelen die wereldwijd beschikbaar zijn. Oorzaak: de emiraten zijn een culturele smeltkroes, door de expats en gastarbeiders. 15% van de huidige bevolking van 1,5 miljoen inwoners is autochtoon. De vraag zal nog verder toenemen door de toeristische industrie, waarin nu massaal wordt geïnvesteerd.

Hans van der Lee, m.m.v. LNV-bureau Abu Dhabi en Jan Water

Missie en verslag tuinbouwsector Saoedi-Arabië en VAE

Bij tuinbouw denk je niet direct aan de woestijn, met zijn waterkort, extreme temperaturen en arme grond. Daar voelen witgeklede nomaden en dromedarissen zich thuis. Maar toch is enige tijd geleden een missie onder leiding van directie Industrie en Handel in de Golfstaten de mogelijkheden gaan verkennen. LNV-bureau Abu Dhabi had een programma opgesteld dat een goed beeld gaf van de tuinbouwsector in Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten.

In beide landen gebeurt enorm veel. Met het vooruitzicht dat de olie-inkomsten op termijn opdrogen, wordt gewerkt aan een brede industrie- en handelssector. De plannen voor nieuwe megasteden zijn in onze ogen wellicht erg hoog gegrepen en vergen enorme investeringen. Maar de kans op succes is aanzienlijk, want men heeft het geld en de besluitvorming verloopt snel. Men ziet mogelijkheden en investeert gewoon. De kennis huurt men in. Als het lukt, breidt men uit, en anders niet. Ook de hoge bevolkingsgroei

onderstreept de urgentie van groei. Tweederde van de Saoedische bevolking is jonger dan 24 jaar en er is een hoge werkloosheid.

De groei betekent dat er een koopkrachtige vraag is naar hoogwaardige groenten en bloemen, die alleen maar zal toenemen. Er bleek dan ook grote interesse voor Nederlandse producten en technieken. Ook gooien Nederlandse kassen hoge ogen in het streven de verspilling van het schaarse water te verminderen. Er is al een beperkt glastuinbouwareaal, maar men wil dat graag vernieuwen en uitbreiden.

Het enorme potentieel van het gebied weerspiegelt zich letterlijk in de enorme hotels die in Dubai verrijzen. De Saoedi's zijn dat ook van plan. Het is zeker dat er in dit kader voor de Nederlandse agribusinesskansen voor het oprapen liggen.

Meer weten? Het verslag van de *hortimission* van maart jl. is verkrijgbaar bij Lia-Luykx, e-mail a.p.luykx-visser@minlnv.nl.